

Trafikutskottets betänkande

1982/83:3

om godkännande av överenskommelse mellan staten och Broströms Rederi AB (prop. 1982/83:32)

Propositionen

I proposition 1982/83:32 har regeringen (kommunikationsdepartementet) föreslagit riksdagen att bemyndiga regeringen att godkänna ett avtal mellan staten och Broströms Rederi AB i huvudsaklig överensstämmelse med vad som anförts i propositionen.

Förslaget innebär att riksdagen bemyndigar regeringen att godkänna vissa förändringar i ett mellan staten och Broströms Rederi AB år 1978 träffat avtal.

För att bereda Broströms Rederi AB möjlighet att utveckla och förnya strategiska delar av sin linjeverksamhet bör gällande villkor för ett av staten till Broströms Rederi AB beviljat villkorslån ändras i vissa hänseenden.

Statens fordran enligt det villkorslån som Broströms erhållit skall enligt förslaget sättas ned från 250 milj. kr. till 150 milj. kr., och lånet skall förräntas och amorteras först efter utgången av år 1989. För att underlätta en nyemission bereds Broströms Rederi AB möjlighet att ge viss utdelning på sina aktier.

Motionerna

I motion 1982/83:28 av Alexander Chrisopoulos m. fl. (vpk) yrkas att riksdagen avslår propositionen.

I motion 1982/83:38 av Rolf Clarkson m. fl. (m) yrkas likaledes att riksdagen avslår propositionen.

I motion 1982/83:50 av Birger Rosqvist och Kurt Hugosson (båda s) yrkas att riksdagen vid behandlingen av propositionen beaktar vissa i motionen anförda synpunkter beträffande intentionerna i svensk sjöfartspolitik.

Utskottet

I propositionen erinras om riksdagens beslut hösten 1978 (prop. 1978/79:35, TU 1978/79:9, rskr 1978/79:101) om ekonomiskt stöd till bl. a. Broströms Rederi AB. Det som följd härav mellan staten och Broströms ingångna låneavtalet löper ut vid utgången av år 1983. Genom avtalet övertog staten betalningsansvaret för sammanlagt 250 milj. kr. av fartygslån om 455 milj. kr. Detta skedde i form av en villkorlig fordran på Broströms.

Under avtalsperioden är lånet ränte- och amorteringsfritt. Därefter skall statens fordran vara räntebärande. Den skall amorteras under de år då Broströms ger utdelning på sitt aktiekapital och därvid med minst det utdelade beloppet.

Om Broströms under avtalsperioden avvecklar en väsentlig del av sin svenskbaserade verksamhet skall lånet reduceras i motsvarande mån. Så länge statens villkorliga fordran kvarstår gäller, om inte staten medger annat, detta villkor även efter avtalsperiodens utgång.

Till följd av statens omfattande engagemang i Broströms har staten vidare enligt avtalet rätt att utse en företrädare med samma rätt och möjlighet till insyn i Broströms som tillkommer en revisor. En sådan företrädare för staten har sedermera också tillkallats.

I propositionen erinras vidare om att Broströms samarbetar med två svenska rederier (Transatlantic och Wallenius) samt med två utländska rederier i trafik på Nordamerika inom den s. k. Atlantic Container Line (ACL).

Nuvarande ACL-flotta byggdes upp åren 1967–1969 och rederierna var först med att erbjuda roll on-roll off (ro-ro) trafik mellan Europa och Nordamerika. Trafiken över Nordatlanten sliter emellertid hårt på fartygen och till detta kommer stigande energipriser vilket sammantaget har medfört att ACL-flottan måste förnyas. Förnyelsen var för de svenska rederiernas del ursprungligen planerad till senare hälften av 1980-talet. Till följd av den optimism som riksdagens sjöfartspolitiska beslut har resulterat i har emellertid de svenska rederierna redan nu efter förfrågningar hos olika varv slutit avtal om tre nya ro-ro fartyg för ACL-trafiken.

Broströms har dock till staten och skeppsbyggnadsvarvet anmält att investeringen för deras del är beroende av att avtalet mellan staten och Broströms ges en annorlunda utformning. På regeringens uppdrag har därför statens företrädare förhandlat med Broströms och lämnat regeringen förslag till nytt avtal mellan staten och Broströms i syfte att bereda rederiet möjlighet att delta i förut nämnda investering.

Förslaget till nytt avtal med Broströms utgår ifrån att den inriktning av verksamheten som Broströms har uppnått genom omstrukturering sedan år 1978 skall fortsätta och att företaget från nuvarande plattform skall kunna utvecklas. För detta krävs att företagets finansiella ställning förbättras snabbare än vad som kan förväntas utan statliga åtgärder.

Den finansiella förbättringen uppnås genom att staten avstår från 100 milj. kr. av villkorsslånets 250 milj. kr. Resterande del av villkorsslånet, 150 milj. kr., skall vara ränte- och amorteringsfritt intill utgången av år 1989.

För att underlätta en nyemission skall nuvarande bindning mellan utdelning och amortering av villkorsslånet under avtalsperioden ersättas av ett utdelningstak. För nyemitterade aktier skall dock inget utdelningstak föreligga. Syftet med detta är att underlätta en – också från allmän synpunkt –

önskvärd kapitalökning hos Broströms.

Efter utgången av år 1989 skall vidare enligt propositionen villkorslånet återbetalas som ett 25-årigt annuitetslån efter en på marknadsmässiga grunder fastställd ränta.

Så länge villkorslånet inte till fullo är återbetalt har Broströms förbundit sig att bibehålla sin karaktär av svenskt linjerederiföretag med inriktning på svenskt industritransportbehov.

Enligt föredragande departementschefens uppfattning ger den träffade uppörelsen utrymme för att Broströms skall kunna vidareutvecklas som linjerederi och därigenom ge staten ett viktigt bidrag till att de sjöfartspolitiska målen uppfylls. I sammanhanget erinras också om att Broströms dominerande ställning i ACL-konsortiet medför att utan Broströms investeringsbeslut hela förnyelsen av ACL-flottan blir skjuten på framtiden. Det är därför väsentligt även för de övriga svenska deltagarna i ACL-konsortiet att Broströms kan investera.

Utskottet delar föredragandens uppfattning härvidlag. Med anledning härav och mot bakgrund jämväl i övrigt av vad som anförts i propositionen tillstyrks därför förslaget om ingående av ett nytt avtal mellan staten och Broströms.

Härav följer att utskottet avstyrker motionerna 1982/83:28 (vpk) och 1982/83:38 (m) i vilka – under hänvisning till resp. partiets principiella ståndpunkter – avslag yrkas på propositionen i fråga.

I motion 1982/83:50 (s) yrkas att riksdagen vid behandlingen av propositionen beaktar vad som anförts i motionen. Motionärerna framhåller därvid att riksdagens beslut från i våras bl. a. innebar ett understrykande av behovet av *svensk sjöfart under svensk flagg*. Med anledning av propositionens uttalande om vikten av linjetrafik på svenska hamnar i svensk regi framhåller motionärerna att svensk regi kan vara något annat än svensk flagg. Trafik i svensk regi kan sålunda bedrivas av svenskt företag med inhyrda utländska fartyg. Den formen av verksamhet har enligt motionärerna inte avsetts i de av riksdagen tidigare fattade besluten när det gäller statliga insatser för sjöfartsnäringen. Ett klarläggande anses därför böra göras vid riksdagsbehandlingen av det föreliggande avtalsförslaget att intentionerna i tidigare fattade beslut om statliga åtgärder för främjande av svensk sjöfart ej ändrats.

Utskottet vill med anledning härav erinra om att enligt propositionen målet för sjöfartspolitikerna ligger fast. *Linjetrafiken* på svenska hamnar i svensk regi sägs sålunda vara av betydelse för det svenska näringslivets långsiktiga konkurrenskraft. Propositionens uttalanden avses enligt vad utskottet erfarit på intet sätt innebära något frångående av intentionerna i tidigare riksdagsbeslut om bibehållande av sjöfart under svensk flagg m. m. Utskottet förutsätter också för sin del att så är fallet. Under hänvisning härtill

och då syftet med motionen därmed torde få anses tillgodosett finner utskottet densamma inte påkalla någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet hemställer slutligen

1. att riksdagen med bifall till regeringens förslag samt med avslag på motionerna 1982/83:28 (vpk) och 1982/83:38 (m) bemyndigar regeringen att godkänna ett avtal mellan staten och Broströms Rederi AB i huvudsaklig överensstämmelse med vad föredragande departementschefen anfört,
2. beträffande *svensk sjöfart under svensk flagg m. m.*
att riksdagen lämnar motion 1982/83:50 (s) utan vidare åtgärd.

Stockholm den 16 november 1982

På trafikutskottets vägnar

BERTIL ZACHRISSON

Närvarande: Bertil Zachrisson (s), Rolf Clarkson (m), Kurt Hugosson (s), Birger Rosqvist (s), Wiggo Komstedt (m), Olle Östrand (s), Sven-Gösta Signell (s), Per Stenmarck (m), Rune Torwald (c), Rune Johansson (s), Margit Sandéhn (s), Görel Bohlin (m), Olle Grahn (fp), Sven Henricsson (vpk) och Per-Ola Eriksson (c).

Reservationer

1. Nytt avtal mellan staten och Broströms Rederi AB (mom. 1)

Rolf Clarkson, Wiggo Komstedt, Per Stenmarck och Görel Bohlin (alla m)
anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "i fråga." bort ha följande lydelse:

Utskottet vill för sin del erinra om att den statliga insatsen år 1978 var ett bidrag till Broströms för att företaget skulle kunna bibehålla sin karaktär som stort svenskt linjerederi med inriktning på svensk industris transportbehov. Företagets ekonomiska ställning har sedan år 1978 förbättrats.

De i propositionen nu framlagda förslagen om ändrade villkor för avtalet mellan staten och Broströms, innebärande att statens fordran nedsätts med 100 milj. kr., är emellertid enligt utskottets uppfattning inte rimliga. Utifrån principiella utgångspunkter avvisar utskottet sålunda fortsatt selektivt stöd till enskilda företag. Industristödspolitiken måste få en väsentligt ändrad inriktning vilket innebär att generella och konkurrensneutrala åtgärder måste användas i ökad utsträckning och selektivt stöd endast i undantagsfall.

Enligt utskottets mening bör en gynnsam utveckling vara möjlig för Broströms utan den ändring av ifrågavarande avtal som föreslås i propositionen. Utskottet vill också erinra om att även Broströms får del av det tidigare under året beslutade redarstödet.

Under hänvisning till det anförda avstyrker utskottet alltså propositionen i fråga. Detta innebär i sin tur ett tillstyrkande av motion 1982/83:38 (m) samt att syftet med motion 1982/83:28 (vpk) i huvudsak tillgodoses. Utskottet kan dock inte godta den principiella motivering härför som i sistnämnda motion anförts.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen med bifall till motion 1982/83:38 (m) och med anledning av motion 1982/83:28 (vpk) avslår proposition 1982/83:32,

2. Nytt avtal mellan staten och Broströms Rederi AB (mom. 1)

Sven Henricsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "i fråga." bort ha följande lydelse:

Det av riksdagen år 1980 fastställda programmet för sjöfartspolitikens sägs ha som målsättning att bl.a. skapa förutsättningar för att landets utrikeshandel skall kunna bedrivas på ett effektivt sätt till lägsta möjliga samhällliga kostnader. Det sägs också skapa förutsättningar för att man skall kunna trygga landets transportförsörjning i politiska och ekonomiska nödsituationer. Vidare framhålls det, att programmet syftar till att ta till vara sjöfartens möjligheter att som konkurrenskraftig exportnäring stärka Sveriges betalningsbalans. De tidigare borgerliga regeringarna betonade också att – för att den svenska rederinäringen skulle kunna utvecklas i sunda former och konkurrensen inte snedvridas – staten bör avhålla sig från att etablera sig som rederiägare.

De nu nämnda riktlinjerna har legat till grund för den borgerligt förda politiken på området. Dessa bygger på en obegränsad tilltro till de fria marknadskrafternas förmåga att själva lösa sina problem. De bygger vidare på övertygelsen dels att marknadshushållningens egen dynamiska utveckling alltid sker i sunda former, dels att den alltid sammanfaller med samhällets intressen.

Krisen inom sjöfartsnäringen, liksom redarnas privatkapitalistiska marknadsanpassning och profitjakt låter sig emellertid inte påverkas av olika regeringars fromma förhoppningar och önsketänkande. Därför står rederinäringen 1982 med en svensk handelsflotta som tonnagemässigt är kraftigt decimerad och som uppgår till endast 40 % av 1976 års flotta. Antalet ombordanställda har reducerats med 10 000 till 15 000 personer.

Utvecklingen har medfört stora samhällliga kostnader i form av såväl

uteblivna skatter och arbetsgivaravgifter som utebliven produktionskapacitet och – framför allt – en ökad arbetslöshet bland sjöfolket.

Den nu framlagda propositionen är ett led i den borgerliga subventioneringspolitiken gentemot storfinansen. Utskottet är för sin del av den bestämda uppfattningen att sjöfartens problem inte kan lösas med den hittills praktiserade subventioneringspolitiken. Åtgärder av helt annat slag torde sålunda erfordras. I avvaktan på förslag härom finner sig utskottet inte kunna godta den nu framlagda propositionen och avstyrker därför densamma.

Det anförda innebär ett tillstyrkande av motion 1982/83:28 (vpk) samt att syftet med motion 1982/83:38 (m) i huvudsak tillgodoses. Utskottet kan dock inte godta den principiella motivering härför som i sistnämnda motion anförts.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen med bifall till motion 1982/83:28 (vpk) och med anledning av motion 1982/83:38 (m) avslår proposition 1982/83:32,